

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop. v sruča u praznika dan coprel — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 150 — Cena: za 1 mesec Din 50, za štiri leta Din 150, za pol leta Din 30; za inozemstvo Din 70 (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglaš, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Pomen delavskih strokovnih organizacij

Najtežje je biti apostol za delavstvo v dobi, kakršna je današnja. Eksistenčni pogoji so taki, da že sami od sebe vplivajo, da postanejo delavci malodušni. Splošne razmere — razsipnost, korupcije, javna nemoralna pa povzročajo razpad vseh lepih lastnosti, ki so nujno potrebne za zdrav in kremenit značaj. K vsemu temu se pridruži še brezposelnost, ki tudi napravi svoje. Sem kapitalizma je vzklilo in bati se moramo, da bo šlo celo v klasje. Namen imajo namreč, da bi bilo delavstvo razcepljeno in razbito. Le na ta način morejo uspeti s svojimi zahtevami v državi in s svojimi načrti v gospodarstvu in družbi.

Delavstvo živi v zelo težkih razmerah. Samo je — sicer po svoji lastni krivdi — prešibko, da bi se moglo obvarovati pred izrabljanjem in izkoriščanjem. Če smo dejali, da je delavstvo prešibko, moramo razumeti tako, da je vsa ta sila razbita, s tem pa ni rečeno, da je ubita. Delavstvo je podobno reki, ki ima nebroj rokavov in strug. Take reke ne moremo izrabiti za kakšno za družbo koristno akcijo, n. pr. za žage, za elektrifikacijo itd. Če se pa vsi ti rokavi in struge zaježijo in se naravna vsa sila v eno strugo, nastane iz te razbite vode silna moč, da jo moremo poljubno izrabiti. Tako je z delavskimi silami. Če je delavstvo neorganizirano, ali pa organizirano v organizacijah, ki so po imenu delavske, v resnici pa stoje za njimi kapitalisti sami, so to samo potočki brez akcijske sile. Sicer pa ulegnejo postati nevarne tudi reke z razbitimi in razčlenjenimi rokavi. Ob nevihtah in nalivih. Zato izvršujejo poplave strug rek, četudi jih ne mislijo direktno uporabljati za gospodarske svrhe, ampak zato, da bi preprečili ob času neviht in nalivov tisto grozno razdiralno silo, ki se javlja ob takih prilikah, ako niso struge urejene.

Na ta način je prišlo tudi delavstvo do socialno-politične zakonodaje. V nekaterih državah s pomočjo svoje organizirane sile, v nekaterih pa zaradi tega, da bi uredili struge.

Tudi pri nas imamo socialno zakonodajo. Toda ta socialna zakonodaja ima tudi svoje nasprotnike, ki se trudijo, da bi jo onemogočili. In sicer v dveh smereh: 1. Da bi se taka določila, ki so jim posebno neljuba, izpremenila. 2. Če in v kolikor ne bi mogli tega doseči, da bi preprečili striktno izvajanje teh določil.

Četudi bi sedeli v vseh državnih upravah načelniki in uradniki, ki bi bili delavstvu ne samo naklonjeni, ampak naravnost njegovi somišljeniki, bi ne mogli izvajati te zakonodaje brez sodelovanja delavstva samega. Za razmere in nezakonske v obratih ve le delavstvo samo. Sodelovati pa more le organizirano delavstvo. Vsak delavec zase se ne bo pečal sistematično, četudi ne bi prav nič škodovalo, z raznimi zakoni, ki se tičejo delavstva: obrtni zakon, občni državni zakon, zakon o zaščiti delavcev, zakon o inspekciji dela, pravilnik o borzah dela. Vsi ti zakoni živo in direktno posegajo v življenje delavstva in delavstvo bi jih moralo poznati. To pa je mogoče le potom delavskih strokovnih organizacij. Brez teh so vsi ti zakoni zakopani zakladi. Če bi mogli zračunati materialne vrednote, ki jih delavstvo izgubi vsako leto samo zaradi tega, ker se vsi ti zakoni ne izvajajo v celoti, bi dobili vsoto več milijonov dinarjev.

Koliko izgubi delavstvo pri bolniškem in nezgodnem zavarovanju, ker ne pozna zakonov in ker ne skrbi za to, da bi se

Moč ideje

Potrebno je, da še enkrat spregovorimo besedo o našem taboru pri Sv. Jederti nad Laškimi. Začuden sem zagledal veliko množico taborjanov v kraju, ki je sicer majhen sam na sebi. Med taborjani vidim naše stare znance Hrastničane, Trboveljčane, Zagorjane in celo Celjane s celim tamburaškim zborom. Vprašam Zagorjane, ki so najbolj oddaljeni od Sv. Jederti, kdaj so šli od doma. »Ob dveh smo vstali, ob treh smo šli od doma peš čez hribe, ker nismo imeli denarja za vlak. To je vendar naš tabor in naša stvar!« Prav tako Trboveljčani in Hrastničani in prav tako Celjani, dasi so se peljali do Laškega, vendar je za tamburaške instrumente, posebno veliko berdo, treba truda, da so jih prinesli s seboj. Sv. Jedert je namreč precej visoka gorska fara.

To je ves naš rudarski proletarijat, ki kljub težkim preizkušnjam, kljub vsemu varanju prejšnjega strankarskega življenja ni klonil duha, ampak je pripravljen, da si zgradi svojo bodočnost z močjo svojega duha in svoje telesne sile. Mogočne pretresljaje so čutile vse delavske strokovne organizacije po zlomljeni stavki leta 1923 med rudarji. Veliko njih stanovskih tovarišev je zapadlo obupu in zapustilo svoje strokovne organizacije, toda naši borci so ostali trdni v svoji veri, trdno zaupajoč v končno zmago svojih idej. Tožili so pred leti nad brezbriznostjo rudarske mladine, toda to pot smo videli med njimi tudi lepo število mladih tovarišev, ki so se že pridružili vrstam starejših.

Marsikomu se bo čudno zdelo, kako je mogoče, da so danes naši rudarji močnejši ne le po številu, ampak tudi po idejah. Kdo jim vendar vliva znova in znova pogum, da jih danes lahko postavljamo za vzgled skoraj vsemu delavstvu? Imeli smo vendar tabore tudi drugod in povsod so delavci boljše situirani kot rudarji, vendar je bil rudarski najlepší, najprisrčnejši in po številu najmočnejši.

Odgovor je kratek: Doumeli so idejo krščanskega socializma do dna. V srcu so prepričani, da to življenje, ki jim je danes vsiljeno po kapitalističnem družabnem redu, ni krščansko, se popolnoma nič ne ujema z osnovnimi načeli krščanstva, ni pravično. In ker ni pravično, ni trajno. Vedo, da so oni ljudje prav tako kot so tisti, ki jim danes režejo krivično mero kruha. Čutijo v svojem srcu vso težo krivičnosti sedanjega družabnega reda, vedo pa tudi, kako bi moralo biti, ako bi vladal pravični družabni red. Za ta cilj se je pa treba boriti in sicer vztrajno in dosledno samo po eni poti, to je po poti poštenosti, požrtvovalnosti in nese-

ti zakoni točno izvajali, je zopet vprašanje zase, ki istotako dokazuje, da je krivo tej brezbriznosti dejstvo, da ni izvedena organizacija tako, da bi bili prav vsi delavci in delavke člani organizacij. Dokler bo vladalo tako stanje, se bo delavstvo pritoževalo po krivici čez vse, kar ga tlači in upropada. Krivo je samo. V sedanjih težkih razmerah bi navidez držal edino ta izgovor, da je v težkih denarnih neprilikah. Toda če bi pa upošteval vsak delavec in delavka, koliko izgubi na zaslužku in drugih pravicah zaradi tega, ker se ne zna braniti, ker ni organiziran, bi izprevidel, da je denar, ki ga izda za organizacijo, najbolje naložen.

Delavstvo je formalno popolnoma enakopraven član človeške družbe. Toda ravno v tej točki so zadele besede škofa Prohaszka popolnoma v živo, namreč: »Kaj pomaga politična svoboda, če ni kaj jesti? Kakšno vrednost naj ima brat-

bičnosti. Vse te vrline delavske borbe pa imajo svoj izvor in globoko zasidrane korenine edino le v krščanstvu. Kristus je premagal silno moč materializma in s tem dal neizbrisni pečat svoji lastni ideji, da smo vsi ljudje bratje in otroci enega samega Očeta, ki je nad nami.

In ta Kristova ideja je ideja naših rudarjev, je ideja nas vseh, je ideja krščanskega socializma. Saj krščanski socializem ni drugega, kot gibanje delavnih mas in borba za dosego takega družabnega reda, kot ga je hotel imeti Kristus, reda pravice in ljubezni.

Zgolj iz te ideje črpajo naši tovariši v rudarskih revirjih svojo silno moč in iz globoke vere v zmago te ideje ne vprašajo ne za trud, ne za ovire in težave, ampak gredo naprej z nezmanjšano silo svojemu cilju nasproti. Šli so na tabor kljub temu, da so morali žrtvovati celo noč; kajti nekateri so šli naravnost iz rova; kljub temu, da nimajo niti za vsakdanje življenje potrebnih sredstev. Vedeli so, da jih kličejo njihove lastne organizacije in temu pozivu so se brez obotavljanja odzvali. Lahko bi dobili izgovorov in sicer tehtnih, da bi se klicu svojih lastnih organizacij ne odzvali, kakor se to marsikje godi, toda niso jih iskali. Veselje je bivali v vrstah tako zavednih tovarišev in človek se v njihovi sredi popolnoma poživi in vsi skupaj se navžijemo nove moči in nove vztrajnosti v boju za uresničitev idej krščanskega socializma.

O da bi idejo krščanskega socializma doživeli prav tako kot naši rudarji vsi delavci širom domovine! S tem silnejšim zanosom bi šli svojemu cilju nasproti, tem večja radost bi se nam v boju smehljala nasproti in veliko več veselja in zadovoljnosti bi bilo v delavskih vrstah!

Prav tako pa je želeli, da idejo teh borcev doumejo tudi čim širši krogi naše javnosti, ker vprav v tej ideji ni le rešitev delavcev samih, ampak tudi družbe, katere ustroj stoji danes tako zelo na robu propada. Ni se potreba bati silnih socialnih potresov, strašnih socialnih revolucij, treba je le spoznati borbo teh naših najboljših borcev in jim pomagati do zmage, pa je rešeno vse družabno vprašanje. Kajti delavec danes ničesar drugega ne potrebuje kot edino pravice. Kdor pa tega boja noče razumeti in kdor se naravnost bori proti tej večnostni ideji pravice in ljubezni, mu pa ni rešitve in bo šel prej ali slej z vsem, kar je minljivega. S. Z.

Člani „Krekove knjižnice“, poravnajte zamujene prispevke! Zaupnki potirajte neredne člane za članarino!

stvo, če prepuščajo nekateri od svojih pečenek drugim le kosti? Kaj koristi enakost pred zakonom, če izdajo nekateri več za zobotrebce in za čipke, kakor drugi za stanovanje, družino in življenjske potrebščine?

Bolj nazorno ne bi mogel naslikati nevzdržnosti in krivičnosti sedanjega družabnega in gospodarskega položaja. Nedvoumno je, da se razvijajo razmere tako, da bo delavstvo prej ali slej poklicano k sodelovanju in k soodločevanju v vseh teh vprašanjih. Če hočemo, da bo tako sodelovanje res v srečo in korist delavstva in vsega človeštva, more sodelovati in soodločevati le organizirano in po organizacijah vzgajeno in izšolano delavstvo. Če ne bo tega, bo zaenkrat efekt njegovega sodelovanja enak reki brez urejene struge, kadar prihrume nevihte in nalivi.

Ali je še kje pošten delavec, da bo trdil, da so organizacije nepotrebne?

Tako je prav!

V centrali socialnega zavarovanja — pri Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu se se je pričela uvajati politika. Iz osebnih vidikov so se pričele nastavljanje in odstavljati osebe neglede na to, če bo to koristno za ustanovo samo kot tako. Kakor znano je bil generalni ravnatelj Milan Glaser svojočasno upokojen, na njegovo mesto je pa prišel dr. Arselin, takratni načelnik pravnega oddelka. O dr. Arselinu je znano, da je bil najboljši upravni uradnik pri SUSOR-u. Upokojeni gen. ravnatelj Glaser je bil zopet reaktiviran (zopet postavljen za gen. ravnatelja), dočim je bil dr. Arselin upokojen. Poleg njega tudi pomočnik generalnega ravnatelja. Dr. Arselin je v najlepši moški dobi in kakor rečeno najposobnejši uradnik pri Osrednjem uradu. Z upokojitvijo mu je nadalnje delovanje na polju socialnega zavarovanja onemogočeno. Za SUSOR pomeni že to dejstvo izgubo. Plačevati bo pa moral še precejšnjo pokojnino.

To stanje je pa povzročilo novi komisar SUSOR-a, zastopnik podjetnikov, Marko Bauer. Sploh je njegovo postopanje zelo čudno. Na eni strani pravi, da je za to, da se čimprej vpokličejo zopet samoupravni organi, na drugi strani pa hoče po vseh Okrožnih uradih sedanje komisarje odstaviti in nove nastavit. Gospod je bil tako naiven, da je menil, da bodo pri tem sodelovale tudi delavske zbornice, in jih je pozval, da naj stavijo terno predloge. Odgovorile so mu pa, da so proti nastavitvi novih komisarjev. Zahtevajo, da se uvedejo čimprej samouprave. Zato so nepotrebni novi komisarji. Tako postopanje bi samo povzročilo in povečalo nered v upravah okrožnih uradov.

Edino pravilno stališče. Skrajni čas je, da pride do besede v upravi socialnega zavarovanja širši krog. Zadnji dogodki so pa tudi dokazali, kako pravilno je naše stališče, s katerim smo ponovno poudarjali, kako velika nesreča je Osrednji urad za celotno socialno zavarovanje. Je popolnoma nepotreben, kljub temu da stane težke milijone, ki bi se dali prav lahko uporabiti za sanacijo pasivnih okrožnih uradov. Ako hočemo, da bo prišlo socialno zavarovanje iz sedanjega položaja, mora delavstvo enodušno zahtevati popolno samoupravo okrožnih uradov, oziroma enotno izvedbo celotnega socialnega zavarovanja v posameznih državnih upravnih edinicah. Osrednji urad naj se ukine, nadzorstvo naj pa vodi posebni oddelek pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. To je edina pravilna in logična pot. Dokler ne bomo prišli do popolnih samouprav okrožnih uradov, bodo vedno razna trzanja, ki jih povzročajo ambicije posameznih oseb.

Kupci a s človeškim mesom

Ljubljana, 24. julija 1931.

Da je današnji čas brezobziren in skvarjen, vemo. Tudi to vemo, da hlepe takozvani pridobitni krogi za čim večjim dobičkom in da niso posebno izbirični v sredstvih, če upajo na ugoden uspeh. Toda, to kar se dogaja pri neki ljubljanski trdnji, gre pa preko vseh mej dostojnosti in ne moremo drugače imenovati njenega postopanja, kakor kupčijo s človeškim mesom. V izlozbo postavlja namreč živo reklamo. Zato uporablja žensko osebo, ki je primerno dekolirana in našemljena. Ta žrtev ima v rokah čevljev in krtačo, poleg tega pa mora z očmi in mimiko vplivati na mimoidoče. Da se prve dni pred izlozbo nabira precej zija, zlasti moških in da padejo nekatere tudi debele, ni potreba posebej poudarjati.

Tako postopanje je odločno proti dostojanstvu človeške osebnosti. Zeleli bi, da bi to opazila tudi javna oblast.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Rudarji

Rudarjem TPD zadan nov udarec.

Kakor že znano je TPD odpovedala dosedaj veljavno kolektivno pogodbo, katere veljavnost preneha z 31. julijem t. l. Rudarji so si bili pri tem takoj v svesti, da ta korak družbe pomeni novo poslabšanje njihovega gnetnega položaja. Ko so se dne 21. julija sestali zastopniki družbe in zastopniki delavstva, da se pogajajo za obnovitev kolektivne pogodbe, so zastopniki družbe naznačili, da hoče družba znižati plače in sicer temeljne plače za 7%, akordne plače (Gedlingloh) pa od 2% do 12% ter premije do 50%. Generalni ravnatelj g. Rihard Skubic je izjavil, da je družbo do tega koraka prisilila obstoječa kriza, deloma pa tudi to, da so cene življenjskih potrebščin v zadnjih letih padle do 15%. Zastopniki delavstva so izjavili, da niti enega, niti drugega dejstva ne zanikajo. Stvarno in objektivno pa so dokazali, da kljub temu ne vidijo nobene upravičenosti za poslabšanje obstoječih plač rudarjev. Ti dokazi zastopnikov delavcev so bili tako obrazloženi in utemeljeni, da jim zastopniki družbe niti najmanj niso skušali ugovarjati. Ta naravnost strašna in obupna slika rudarjev, ki je bila predložena gosp. zastopnikom družbe, bi morala omehčati še trši kamen, toda le zastopniki nenasitne družbe so šli preko te slike in vztrajali pri svojih zahtevah. Priznajo, da je delavstvo v resnici v nezdružnem položaju, priznajo celo, da smatrajo delavca za nekaj več kot mrtvo stvar, ne priznajo mu pa to, kar bi mu po vsej pravici morali priznati, ker jim to branijo kapitalistični interesi. Ker je bil na tej bazi vsak sporazum že vnaprej izključen, se je razprava prelomila na 27. julij. Delavstvo je med tem časom priredilo zborovanja po vseh revirjih. Stvarno in objektivno je premotilo delavstvo svoj položaj in prišlo do zaključka, da od tega, kar ima, ne more ničesar več popustiti. Upati je bilo, da bo družba med tem časom vendar le uvidela, da so rudarji za družbo doprinesli zadostnih žrtev in da bo ta udarec zanje usoden. Razprava dne 27. julija pa je vse to upanje zatemnila, kajti zastopniki družbe in zastopniki delavstva so se znašli na mrtvi točki, iz katere so se razšli iz zgoraj omenjene razprave. Ni eni, niti drugi niso hoteli popustiti, kar je iz strani delavstva popolnoma razumljivo. Z novimi in podkrepljenimi utemeljitvami je delavsko zastopstvo ponovno predložilo g. zastopnikom družbe sliko nevdružnega položaja rudarjev in jih je skušala odvratiti od njihove namere. Celodnevna razprava pa ni prinesla zaželenega uspeha. Ker je družba trdovratno vztrajala na svojih zahtevah in je bilo zblizanje nemogoče, so zastopniki delavstva predlagali, da naj točke glede plače ostanejo nerešene ter naj se preide k razpravi o nadaljnjih točkah kolektivne pogodbe. Pri razpravi ostalih točk in dodatnih zahtev, se je dosegel sporazum. Ostale so v bistvu vse točke, ki jih vsebuje že kolektivna pogodba iz l. 1929, v kolikor se niso radi večje jasnosti korigirale. Sprejete so bile tudi nekatere dodatne zahteve delavstva, med temi najvažnejše so, da se zviša stanovanjska doklada onim rudarjem, ki ne uživajo družinskega stanovanja od 40.— na 60.— Din mesečno. Dalje, da se oženjenim rudarjem, ki stanujejo radi oddaljenosti stanovanj v samskih stanovanjih, plača polovico stanovanjske doklade t. j. 30 dinarjev. Delavcem, ki nabavljajo svoje življenjske potrebščine v rudarskem konzumu, se bo dolg tako odtegoval, da ostane rudarju vsaj najmanj 20% izplačanega zaslužka. Pri sprejemanju novih delavcev se bodo jemali prvenstveno tisti delavci, ki pridejo od vojakov, ter sinovi rudarskih družin.

Ker zastopniki delavstva na znižanje niso pristali, je družba izvedla znižanje proti vo-

lji delavstva. Znižale se bodo sedanje temeljne mezde (gospodne dne) za 5%, akordne postavke pa za 2% do 12%. Ravno tako premije do 50%. Danes se ne more ugovoriti, koliko bodo šli ti procenti še višje, ker je v nekaterih obratih uveden nov akordni sistem. Dejstvo pa je, da bodo akordi znižani daleč preko navedenega odstotka. Družba je sicer pristala, da se po preteku treh mesecev skliče ponovna razprava v posameznih obratih in da se bodo tedaj popravile akordne postavke, v kolikor ne bodo odgovarjale. Ugotovili smo za enkrat le suha dejstva tega gibanja. V prihodnji številki pa bomo spregovorili, zakaj mora tako biti.

Papirničarji

Vevče. Da je tudi nas papirničarje zajel tok sedanjega časa, priča to, da je tudi v papirni industriji nastala kriza, katero bo kakor drugo, tudi pri nas občutilo najbolj delavstvo.

Ze eno dobro leto sem se skoraj dnevno dogajajo delni, sedaj večji, sedaj zopet manjši odpusti delavstva; poleg tega dežujejo razglasi sedaj v tej, sedaj v oni obliki, toda vsi imajo naperjeno ost proti delavstvu. V petek dne 24. julija nam je zopet vodstvo podjetja sporočilo, da bo z dnem 8. avgusta odpuščenih okrog 90 delavcev in delavk, radi pomanjkanja naročil. Enako je bilo pred 4 tedni odpuščenih 26 delavcev iz velebrusnice. Gotovo je, da ti odpusti ne morejo biti trajni; vendar pa je že dosti, ako mora biti delavec, in to pred vsem družinski očetje, tri do štiri ali še več tednov brez zaslužka. Tudi bi delavstvo veliko lažje trpelo to zgubo, ko bi bilo poslano za tisti čas na dopust; ne pa, da mu, najsibo tudi za kratek čas, odpovejo službo.

Kaj vodi podjetje k temu činu?

Naj bo že namen tak ali tak; dejstvo je, da delavstvo s strahom pričakuje, kaj mu donese prihodnji dan.

Čas bi bil, da se zganejo merodajni gospodje! Naše skromno mnenje je, da bi v naši državi sploh niti govora ne smelo biti o papirni krizi. Takaka je, da vse jugoslovanske tvornice papirja niti izdalek ne producirajo toliko, da bi zadostovalo za domači trg. Vključ polni zaposlitvi in najvišji produkciji domačih tvornic bo morala država vseeno uvažati znatno množino inozemskega papirja, da zadosti potrebi domačega trga. Ne samo pri nas papirničarjih in industriji, temveč tudi v drugih panogah bi prišlo do precej drugačnega preokreta, ko bi se na tem precej drugačnega preokreta, ko bi se na tem mestu začel dejansko uvažati nacionalni duh.

Kako prijetno iznenadena bi bila pretežna večina jugoslovanskega delavstva, ko bi v tem času izšla naredba, da kar se v državi lahko producira, naj se tudi v državi kupi. Le če je konzum večji od produkcije, šele potem naj se dovoli uvoz iz inozemstva.

Taka naredba bi pokazala tri dobre strani:

1. Brezposelnosti bi v Jugoslaviji ne poznali;
2. Delavstvo bi dobilo s tem trdno zaupanje v oblasti, in
3. Podjetniki bi morali bolj pravično postopati napram delavstvu, ker bi odpadel izgovor, da ni naročil.

Ura je ¼ na 12.

Tekstilno delavstvo

Kranj. Kranjska industrija raste, obrati se ustanavljajo in širijo. V teh začetnih razmerah je delavstvo brez organizacije, tradicionalne brambe in zaštite. Samo primer: Jugoslovska je baje imela lani dejanskega dobička Din 82 milijonov. Kako nastaja ta dobiček? S skrajno izrabo delavstva! Delavke delajo 10 in 12 ur dnevno, včasih tudi 14. Da so

delavke na ta delovni čas pristale, je vsilila tovarna sama, ker je pred potrebnimi volitvami zagrozila, da se bo znižala urna mezda, če se delovni čas ne bo podaljšal. Tako zna Jugoslovska izkoriščati kljub zakonu o zaštiti delavcev. Dela se na akord. Tako morajo prihajati delavke na delo že zgodaj zjutraj in ravno tako odhajajo z dela pozno zvečer, po zimni v skrajno neugodnih razmerah. Delavke so pobite in opravljajo delo z največjo mujo, saj delajo skoro brez odmora. Bolezni naraščajo in ugonablajo včasih čvrst gorenjski rod iz okolice Kranja. Pri takih razmerah pač delavstvo upravičeno pričakuje od javne oblasti dejanske zaštite.

Viničarji

Ljutomer. Občni zbor skupine se je vršil 19. julija v katoliškem domu ob precejšnji udeležbi članstva. Poročila odbora so bila kot običajno, izvoljeni so bili vsi prejšnji odborniki. Daljše poročilo o važnosti »Strokovne zveze viničarjev«, katere dvojni namen je ustvarjati stanovsko skupnost vseh viničarjev in razširjati, kakor utirati pot krščansko socijalističnemu delavskemu pokretu vsepovsod, je podal tajnik zveze tov. Peter Rozman. Izrednost za naš občni zbor pa je bila prisotnost č. g. Munda, prvega kaplana v Ljutomeru, kateri je v prisrčnih besedah pozdravil zbrane viničarje, izrazil svojo popolno razumevanje za rešitev perečih socialnih vprašanj, ki se sigurno rešila bodo, samo da bi se po načelih krščanstva in zato je želel »Strokovni zvezi viničarjev« kot edini nosiljci idej krščanskega socijalizma v teh krajih, največjega razmaha in uspeha.

Kakšno krščanstvo je to? Nad 200 let je vedno bila ena viničarska rodbina v službi na enem mestu. Sedanji viničarki vdovi, stari 68 let, pa so službo sedaj odpovedali. Vzrok je, ker je njen sin prosil in zahteval od oskrbnika, da naj vendar enkrat plača za služek. Pa se ponašajo, da so katoliškega značaja, nekdanji Orli, s siromakom, z bratom v Kristusu, pa tako delajo! Ali Vas ni sram, da mora samo radi vsa izčrpana viničarska sirotinja tja ven? Ali pomislite pri tem, da je Bog pravičen in da se podobno lahko zgodi že vam, če ne vašim otrokom, ker ste enako v tujini in služabniki?

Na živce jim gre. »Ne dovolim, da bi vstopili viničarji v sobo. Njihove zahteve me preveč razburjajo, kar mi na živcih škoduje.« A tako torej gospod velečinogradnik. Kako pa gre obratno vašim viničarjem na živce, ko delajo od zore do mraka dostikrat lačni in bolni, kot črna živina za Vas, da ste bolj bogati, da zapravljate denar tam po letovišjih in zabavišjih, viničarji pa so od dneva v dan čim dalje večji siromaki? Kako gre tudi to viničarjem na živce, ko morajo zraven gledati, kako jim težko zaslužno plačilo odtrgujete? Namesto priznanja, vsaj malenkostne pohvale za delo in trud, dobe le vedno zbadanje in šikane. Ali imate samo premožni sloji živce, siromašni pa ne? Da bi upoštevali kaj vam dobro ne stori, to tudi drugim ne godi. In ravno upravičene zahteve delavca, da bi bile za zdravstveno stanje takih živcev najbolj nevarne? Čudno! Kaj vse je že iznašel kapitalistični moloh! Tudi to, da bogatim ni treba imeti duše in vesti, ima le živce in te vznemirjati, naj bi bilo nedovoljeno.

Opozorjamo! Vsi viničarji, ki boste sklepali nove službene pogodbe, vztrajajte na tem, da vam vinogradnik izda tudi pismeno pogodbo. Če drugače ne gre, pa to, kar ste se ustmeno pogodili, sami vpišite na tozadevne pogodbene tiskovine, katere se dobijo pri naši zvezi po 1 Din komad. Nekateri še ne vedo, da so stare viničarske knjižice neveljavne. Pismena pogodba je le tedaj veljavna, če jo oba podpišeta, to je viničar in gospodar in vsak po en izvod. Vsaka pogodba, ki hoče viničarju vzeti katerekoli pravice, ki so določene po viničarskem redu, je neveljavna in nedopustna. Komur bi se tako pogodba izstavila ali vsilila, naj to brž naznani vodstvu svoje skupine.

Usnjarji

Vrhnika. Od novega leta sem je šlo v Pollakovi tovarni usnja številni zaposlenih delavcev stalno navzdol. Ko se je delo že popolnoma ustavilo, smo pričakovali, da bomo prav kmalu dočakali trenotek, ko bomo zopet redno delali. Pa ni tako. Tudi sedaj ni še nič bolje in delavstvo se je razkropilo po različnih krajih in tovarnah za svojim zaslužkom.

Naša strokovna skupina usnjarjev je radi tega zaskla v zadnjem času v neko mrtvilo, kar je popolnoma razumljivo. Bili smo vajeni tega, da so bili vsi člani v enem obratu, kar danes ni več. Upamo, da ne bo vedno tako. Vse člane tem potom opozarjamo, da se vrši plačevanje prispevkov za strokovno organizacijo pri tov. Jezeršku Antonu v Rokodelskem domu, kjer dobe tudi vse druge informacije. Vse člane pozivamo, da uredijo svoje dolžnosti napram organizaciji.

iz neorg n ziran h ra onov

Ljubljana. V naši tovarni, to je v tovarni »Zmaj«, so nas tudi doletele dobrote »takozvane krize«. Stalež delavstva je tak, kakor vsako leto, za polovico skrčen. Plače so nam tudi občutno znižali. Večina nas delavk ima na uro komaj Din 2.50. Na dan torej Din 20.—. Pravijo, da gre podjetju slabo. Ne vemo, odkod so dobili denar, da so kupili tovarno in jo lepo preuredili. Značilno je tudi to, da je »kriza« samo za delavstvo, za gospode v pisarni je pa ni. Ti imajo še vedno enake plače. Zlasti pa gospod iz Berlina, Skoda, da nismo še mi inozemci. Le taki v naših podjetjih lepo izhajajo, poleg tega pa še igrajo oblastne gospode. Menimo, da bi bilo tudi tukaj potrebno, da pridejo do veljave naše domače moči, ki so najmanj taki strokovnjaki, kakor kak tujec. Če le kje, je potrebna organizacija v tej tovarni. Zavedajmo se, da nas bo ubranila pred krivicam le organizacija.

Litija. To je že znano, da so v litijski predilnici velike redukcije. Vodstvo jih utemeljuje s tem, da nimajo naročil. Mogoče je nekoliko res. Glavni cilj tega postopanja pa je, da bi se podaljšal delovni čas, znižale plače in pri nižjem staležu delavstva dosegla produkcija, ki je bila pred redukcijo. Vodstvo tovarne je bilo tako predrzno, da je v javnost razširjalo vesti, da je delavstvo zadovoljno s takim položajem. Delavstvo se je pa pritožilo potom Delavske zbornice na bansko upravo proti temu. Banska uprava je upoštevala razloge in prepovedala nadaljni deseterni delavnik. Če je naložila tovarni zaradi protizakonitega dejanja kakšno kazen, pa ne vemo. Tovarna je morala vpeljati glasovanje, kakor predpisuje § 6 zakona o zaštiti delavcev, to je, da se mora izjaviti za podaljšanje delovnega časa najmanj štiri petine delavcev podjetja s tajnim glasovanjem. Delavstvo se je pa izreklo proti podaljšanju. Zaveda se dobro, da bi imeli tisti, ki so sedaj zaposleni, v prvem hipu ugodnosti, ki bi se pa pozneje vedno bolj skrčevale, dokler ne bi ostal le bič, ki bi bil pa v tem slučaju prav opravičen. Kajti kdor izda svojega tovariša delavca ni vreden drugega plačila, kakor takega, kakršnega so deležni vsi izdajalci. Če bi se delavstvo izjavilo za podaljšanje delovnega časa, bi to pomenilo izdajstvo napram brezposelnim tovarišem in tovarišicam. Poleg teh dveh dobrot nam hoče vodstvo tovarne nakloniti še nove. Meni, da ni dosežani mojster dovolj oster in priganjaški. Delavci bi vedeli o tem prav veliko povedati. Pa tovarna hoče še hujšega. Da bi bil novi mojster Nemeč, je pri nemškem mišljenju našega vodstva samo obsebi umevno. No pa to je v

Delavski tabor v Bohinjski Bistrici

2. avgusta po 10. sv. maši

Krščanski socializem in Karl Marx

Znanstveni in kulturnohistorični pomen Marksovega nauka.

(Zbrani spisi župnika Hohoffa.)

(Dalje)

Celo liberalni učenjak, ki se resno trudi, da bi bil napram Marxu objektiv in pravičen, profesor T. S. Massaryk, sedanj predsednik češkoslovaške republike, pravi popolnoma zmotno: »Kolikorkrat ima Marx priliko, da govori o religiji, Cerkev ali o kateremkoli duhovniku, se ne more zdržati, da se ne bi popolnoma predal sovraštvu in jezi.« Marx je postal jezen le takrat na duhovnike in jih imenuje »farje«, če so dotični zaslužili, če so učili mesto resnice zmoto, kakor anglikanski duhovniki Townsend, Malthus, Chawers, pa tudi o Strausu in Renanu se je nepopolno izrazil. Nasprotno pa je pohvalil beneškega redovnika Giammaria Ortes in ga imenoval »enega največjih ekonomskih pisateljev 18. stoletja, originalnega in duhovitega učenjaka«. Ravno tako imenuje anglikanskega duhovnika Josiah Tucker »pomembnega ekonoma svoje dobe«. Če je bil Marx ogorčen in

razsrjen, mu je bolj v čast, kakor pa v nečast. »Sicer ni učil morale, ampak je živel po morali.«

Sedaj vladajoča ekonomska znanost in Karl Marx.

Danes vladajoča tako zvana »veda« trdi: Četudi ne moremo zanikati, da poseduje Marx »obsežno in temeljito znanje o ekonomskih teorijah, veliko učenost in čudovito silo logičnih zaključkov in četudi moramo priznati njegovo kritiko kapitala v mnogoterih točkah kot upravičeno, kljub temu se ni obotavljala ekonomska veda, da ne bi dokazala zmotnost vseh principov in vseh teorij, na katerih temelji Marxova kritika.« Tako zatrjuje v Rimu izhajajoča in v vseh peterih delih sveta razširjena »Rivista internazionale di scienze sociali« v svojem julijemskem zvezku 1895. Ta revija, kateri je baje finančno podpiral papež Leon XIII., je tudi trdila, da tvori osnovna načela, na katerih je bila zgrajena Marxova kritika, teorija o vrednosti in nadvrednosti. V zvezku od aprila 1895 stoji dobesedno: »Teorija o vrednosti in nadvrednosti je podlaga, matična ideja celotnega Marxovega sistema, s katero ves sistem stoji in pada. In ta temeljna misel je, kakor je dokazano, zmotna in napačna in je davno

zavržena.« Skoraj ne bi smatrali za možno, da se drzne še leta 1895 tako pisati list, ki hoče veljati za papežev organ.

Saj je vendar papež Leon XIII. v encikliki »Rerum novarum«, katero so smatrali mnogi katoličani, četudi po krivici, za nezmotljivo cerkveno odločitev, 15. maja 1891 svečano izjavil: »Najgostejša resnica je, da bogastvo držav ne pride od drugod, kakor od dela delavcev.«

To je najjasnejše, najnedvoumnejše, popolnoma neoporečno priznanje Marxove teorije o vrednosti in hkrati teorije o nadvrednosti, ki sledi iz tega na podlagi strogo logične doslednosti.

(Dalje sledi.)

Venceslav Winkler:

Pismo o mostu do neba

Vse je hudo čudno.

Ko sem bil sedem let star, sem spoznal, da je kruh črn in oče star in upogujen. Takrat so najvišjo goro sveta razbili in prebodli z železjem, strašanske stolpe so zgradili, vso razburkano zemljo so ujeli v kolesa, neprenehoma je živžgal, motorji so vriskali in lomili. V ne-

mirno vrenje je včasih pal šklepetajoč grohot kot bi hreščalo lesono ogrodje ali se pa vzdignil mrtvec iz spanja in se zasmejal.

Rekli so, da gradijo most do neba.

Oče je vsak večer pravil, kako jekleni mehko tramovje v železo in kamen.

»Pa bo pravi most?«

»Pravi. In do nebes. Gospod se bo peljal po njem. Boga bo šel obiskat.«

Otrok sem bil in sem težko razumel.

Kako, da mora graditi most? Pa tak most. Tisoč ljudi ga zida. Oče pravi, da jih je še več. In vsakemu mora dati kruha in denarja. Ali se drugače ne more do Boga?

Povedal sem očetu pa se je zasmejal in me udaril po glavi:

»Tepček! Če bi ne zidal, bi bil jaz brez dela in stradali bi.«

Všeč mi je bilo in zahvalil bi se gospodu, ko bi ga srečal.

V štirinajstem letu sem postal dosti velik in me je oče vzel s seboj. Postavili so me v vrsto in podajal opeko, ves dan opeko. Fant pod menoj je ves čas mežikal in se mi pačil, tisti nad menoj je pa godrnjal in žvečil tobak in pljuval. Most ni tako lep kot sem si mislil.

Takrat sem tudi vso zgodbo zvedel.

Gospod je bil dober človek, le z Bogom se nista razumela. Gospod se je uprl

Doma in po svetu

Nov poštni zakon, s katerim se ureja pošta služba, je bil te dni podpisan.

Objavljen je bil zakon o dopolnitvi zakona o srednjih šolah. Po njej trpe stroške za zgradbo srednješolskih poslopij, za njih vzdrževanje in popravilo, banovine, v Beogradu, Zemunu in Pančevu pa država. Od telovadbe lahko prosvetni minister oprosti dijake srednjih šol na podlagi zdravniškega izprijčevala šolskega zdravnika ali šolske poliklinike. Risanja in pisanja se lahko oprostijo samo dijaki v primeru dokazane nesposobnosti. Znanstvene ekskurzije profesorjev z učenci se smatrajo za službena potovanja. Šolsko leto se pričinja s 1. septembrom z vpisom v vse razrede in traja do 31. avgusta. V času od 24. avgusta do 1. septembra se morajo vršiti naknadni in ponavljalni izpiti, redna predavanja pa se pričnejo 10. septembra, v šolah z več kakor 16 oddelki pa 14. septembra. Predavanja se končajo na popolnih srednjih šolah 6. junija, na nepopolnih pa 15. junija. V 4. in 8. razredu traja redni pouk do 15. maja. Šolsko leto se deli v dve polletji (dosedaj tri tromesečja). Prvo polletje traja od začetka šolskega leta do 22. decembra, drugo polletje po od 23. decembra do konca šolskega leta. Velike počitnice trajajo od 29. junija do 23. avgusta. Minister prosvete bo sporazumno s predstavniki priznanih veroizpovedi določil, kateri verski prazniki se praznujejo na srednjih šolah. Za eno leto odklonjeni učenci 4. in 8. razreda se smatrajo za redne učence, vendar pa v tej dobi ne morejo hoditi v šolo. Učenci srednjih šol smejo biti člani Sokola kraljevine Jugoslavije in Ferijalnega saveza, izven šole pa so lahko člani verskih združenj svoje verske zajednice.

Boj na meji med Jugoslavijo in Bolgarijo je bil 19. t. m. Jugoslovanski orožniki so napad odbili in sta bila dva izmed napadalcev, ki so prišli iz Bolgarije, na mestu ubita.

O starostnem zavarovanju se je izjavil novi socialni minister, da ga država vsakakor namerava izvesti, a postopoma in brez skokov. Po njegovem mnenju je bilo v to svrhu treba ustanoviti velik denarni zavod podoben Privilegirani agrarni banki. Podrobnosti svojega načrta g. minister ni razložil.

Velik romarski shod na Brezjah se je vršil v nedeljo 26. t. m. Po cerkvenih svečanostih se je vršilo zborovanje Katoliške akcije. Navzoča sta bila tudi dr. Anton Korošec in minister za gozdove in rudnike ing. D. Sernec.

Nemcem tudi v Londonu niso dali niti obljubili denarne pomoči. Konferenca svetovnih velesil se je končala samo z lepimi besedami. Pač so javno ugovarjali, da je potreben sporazum med Nemčijo in Francijo. Razmerje med tema dvema je izhodišče evropske politike. Do tega sporazuma kljub vsemu prigravarjanju Anglije in Amerike ni prišlo in vse kaže, da še dolgo ne bo. Kajti v Nemčiji se vse bolj bohotijo nemški fašisti in so poslali kanclerju Brüningu v London opozorilo, da ne sme pristati na kake politične pogoje. Zagrozili so z revolucijo. Gotovo se nemška vlada

takih groženj ne straši, a se mora vendar ozirati na tako razporejenost milijonov nemškega naroda. Lanski 11. september (volitve) je bil res usoden za Nemčijo. Pa tudi v Franciji se je po izvolitvi novega predsednika republike uveljavilo iz množic privrelo nerazporejenost proti Nemcem. Zato je sedaj Briand kar bolj v ozadju in govori le predsednik Laval. Mnogi Nemci sami priznavajo, da bi morala najprej Nemčija odločno preokreniti in popraviti usodno napako od 11. septembra 1930. — Ker vlada ne dobi v inozemstvu denarja, izdaja nove zasilne naredbe. Banke in posojilnice smejo izplačevati denarne zneske le do določene višine. Vrednost marke drži državna banka le z velikimi naporii na dosednji višini. Borze so še vedno zaprte. — Splošno je mišljenje, da so to krizo zakrivali Nemci sami. V inozemstvu so najemali ogromna posojila, plačevali z njimi vojno odškodnino, ostalo pa investirali v industrijo in jo po ameriškem vzorcu zracionalizirali kar najbolj. Tako so ogromno dvignili svojo produkcijo, a poraba se istočasno ni zadostno povečala. Življenski standard v Nemčiji je še danes najvišji v Evropi, kar pa se bo gotovo kmalu zelo spremenilo, kajti brezposelnost obeta biti še hujša.

Tudi iz angleških bank so potegnili Francozi na namigavanje svoje vlade težke milijarde svojih naložb. Ker so morali kloniti pritisku Amerike in se odpovedati za eno leto vojni odškodnini, so odtegnili nemškim bankam skoro vse kratkoročne kredite — več milijard. Če bi isto naredili tudi Angleži in Amerikanci, bi morala Nemčija res napovedati bankrot. Tako pa se je čulo, da bodo Angleži in Amerikanci kljub francoskemu odporu dali Nemčiji nova posojila. Zato so prijeli Francozi Angleže v samih angleških bankah. In tako na londonski konferenci niso mogli preko Francije in francoskih pogojev in je bila konferenca brezuspešna.

Haško mednarodno razsodišče razpravljali, ali je dovoljena po mirovnih pogodbah carinska zveza med Nemčijo in Avstrijo.

V Neaplu so eksplodirali peklenjski stroji in bombe. Zato so priredili fašisti velike protestne demonstracije.

V južnoameriški državi Chile je zopet revolucija. Dosedanjega predsednika republike so izgnali.

V Španiji je začela republikanska vlada ostro preganjati vse prevratne elemente — komuniste, anarhiste, sindikaliste. V Seville so s topovi razstrelili hišo, kjer so se zbirali komunisti. Mnogo so jih aretirali in proglašeno je bilo obsedno stanje. Orožništvo ima nalog v vsako večjo skupino ljudi brez opozorila streljati. — Huda bo borba za novo ustavo. Načrt predvideva centralistično ureditev države. Vendar zahteva cela Katalonija popolno avtonomijo in federativno ureditev države. Tudi sedanja država ni v tem pogledu edina.

Prški nadškof dr. Kordač je na zahtevo papeškega nuncija v Pragi Ciriacija podpisal odstopno izjavo, ki mu je bila predložena. Njegov odstop so vzeli v Vatikanu na znanje. Izčrpano bomo o tem poročali v eni prihodnjih števil.

in je rekel, da bo šel sam Boga obiskat in da se bo kar z avtomobilom peljal.

Bog se je obrnil in ni ničesar rekel.

Gospod je začel graditi most. Ko sem ga prvič videl, se mi je zdel kot babilonski stolp, potem kot kup železa, lesa in koles, nazadnje ga nisem več gledal, ker so mi postale oči motne od ilovnatga prahu.

Še domov nismo hodili več. Zvečer smo se skrili pod tramovje in pospali. Dom je daleč. Človek se utruja, predno pride do njega. Tudi jedli nismo dobro in v miru. Počasi smo pozabili, kaj je lepo. Poznali smo samo še kruh in vodo. Neizrekljivo zadovoljni smo bili.

Očeta je ubilo. Na tramovju v neznanstvi višini mu je spodrsnilo in je strmoglavil v globino. Najprej sem se ustrašil in zakričal. Potem sem se naslonil na ograjo in meril daljavo do zemlje. Rekli so, da je okoli pet sto metrov.

Niti videl nisem, kam je priletel.

Trije ali štirje tovariši so zakleli. eden se je odkril, drugi je pa pljunil v roke in zagodrnjal:

»Zdaj je amen!«

Rekli so tudi, da bi moral jokati. Nekateri so se smejali. Razjezilo me je in sem šel. Samo nekam čudno mi je bilo.

Zvečer sem pozabil jesti.

Vsak dan je kateri padel. Ne samo po eden, po dva, po trije so se zgrinjali. Razpeli so roke in jih ni bilo več. Včasih smo zakričali. Vem, kako je bilo, ko je nadzornik enega pahnul. Pograbili smo kladiva in tolkače. Zvečer so nas pretepli. Rekli smo, da bomo mirovali. Ponoči smo škripali z zobmi. Eden je jokal in smo mu rekli, da je norec in tepec.

Ko mi je bilo dvajset let, so prišle ženske k opeki. V nadstropju pod nami so delale. Od začetka so pelé. Mi smo molčali. Potem so utihle. Takrat smo godrnjali. Nato smo vsi skupaj preklinjali. Videl sem tudi sestro. Pozdravil sem jo. Ni me spoznala.

Včasih nas je obiskal gospod. Od daleč nas je ogledoval. Tudi fotografirali so nas. Rekli so, da za spomin.

Ne vem, zakaj so se starejši mračili.

Most je raste in smo se skrivaj smejali. Tudi ne vem, zakaj. Lačni smo bili vsi. Prav zato bi se ne smeli smejati. In še, ko smo sestre, dekleta in matere gledali. Zmeraj je bilo polno nadzornikov med njimi.

»Stebre bi izpodžagali, da bi se vse sesulo,« so bili davji mladi.

»Nikar!« so pravili starci, »konec bo drugačen.«

Majdica v družbi.

Za tako malo damo je velik dogodek, kadar sme povabiti na južino svoje male prijatelje. Tedaj navadno dobra memica pokrije mizo „kakor za velike“. Kaj zato, če zgleda pri po južini kakor zemljevidna karta. Nič lažjega kot oprati ga s Schichtovim Radionom, pa bo hitro zopet čist in bel.

SCHICHTOV
RADION
PERE SAM
IN VARIJE PERILO
ZAMENJANO PREZ KLORA

Viktor Zakrajšek:

V Vatikan

(Romarski spomini.)

(Nadaljevanje.)

Šele pozneje sem mogel vse to premisliti in si ustvariti neko sodbo. Ali je to versko navdušenje rimskih prebivalcev — procesijo so priredili Rimljani in ne kaki romarji — prihajalo iz verskega prepričanja, ali je bilo samo plod hipnega razpoloženja? Zdi se mi, da bo tudi prvo precej držalo, čeprav ne morem zanikati tudi drugega, ko je ves ta entuziazem še name, ki se ne ogrejem tako hitro, tako vplival, da bi še jaz kmalu začel na vse grlo kričati. Opazoval sem namreč rimsko ljudstvo v cerkvah, po kavarnah, ki so večinoma kar na cestah, na sprehajališčih in drugod, pa se je zelo opazilo, da je pri njih družina na zelo visoki stopnji. Otroke, kakor tudi doraščajočo in doraščeno mladino smo redno srečavali v družbi staršev. Povprašal sem one, ki poznajo rimsko življenje od blizu, pa so mi v tem prirediteli. Rimljan je po večini še veren in rimska družina v jedru še zdrava in se v tem oziru zelo razlikuje tudi od drugih italijanskih mest, mi je bilo rečeno. Seveda je precej izjem, pa te izjeme so imele tudi ob procesiji temna okna.

Pri papeževi sv. maši.

Drugi dan, petek 15. maja, je bil namenjen proslavi 40 letnice »Rerum novarum«. Dopoldne se je v ta namen vršila v mogočni baziliki sv. Petra papeževa sv. maša, popoldne pa na Damazovem dvorišču v Vatikanu skupna avdijska vseh romarjev pri sv. očetu in papežev nagovor.

Celo uro pred napovedano službo božjo smo bili že pred baziliko, pa je bilo prav tako. Cele procesije romarjev in Rimljanov so se pomikale proti stavbi in izginjale skozi vrata. Dve uri so se polnili obsežni prostori, a napolnili se niso. Do 60.000 nas je bilo v cerkvi, a stranski prostori, odkoder se na oltar ne vidi, so bili še prazni. Kljub ogromni množici in nepreglednim prostorom je

vladal vsepovsod vzoren red. K temu je pripomogla resnost kraja in trenutka pa tudi vstopnice, ki so vsako skupino pa tudi vsakega posameznika postavile po mirnih rediteljih na svoj prostor. Polagoma so začeli prihajati kardinali in drugi cerkveni dostojanstveniki ter zasedli prostore okrog oltarja. Za njimi so zasedli prostore diplomatski zbor in razni odličnejši romarji. Za temi pa zastopniki vseh rodov in plemen na zemlji v večjem ali manjšem številu. Vse je napeto pričakovalo trenutka prihoda sv. očeta. Postajali smo že nestrpni, ko se oglašajo neke v ozadju fanfare in kmalu nato smo opazili postavbo sv. očeta, ki se je počasi pomikala proti velikemu oltarju. Sedeč na stolu, ki so ga nosili njegovi vojaki, je delil blagoslov na vse strani. Res, veličasten prizor! Kakor hitro se je prikazal v cerkvi, so se pričele navdušene ovacije, ki so se na vsak korak večale. Osupnilo nas je to obnašanje v cerkvi; doživeli smo isto kot prejšnji dan pri procesiji. Glas fanfare se je hitro izgubil v glasnem pozdravljanju navzočih vernikov, katerega ni bilo ne konca ne kraja. Navsezadnje je tudi to potrebno. Brez tega bi bila vsa ta množica le mrtva masa, ki prisostvuje nekemu verskemu opravilu. S tem pozdravljanjem pa je vsa množica zaživela in na svoj način izrazila, da hoče tudi ona stopiti s svojim očetom pred oltar Gospodov in tam predložiti po rokah Sinu božjega svoje čiščenje, svojo zahvalo, svoje zadoščenje in svoje prošnje pred Najvišjega. Po tej spontanosti ovaciji je postala daritev, ki jo je opravil sv. oče, daritev vseh narodov, celega sveta; bila je to daritev in prošnja trpečega delavstva vsega sveta.

Vsak član „Krekove knjižnice“ naj pridobi

vsaj še enega novega člana!

čivali.) Seveda smo spali. Ko smo se zbudili, smo videli, da se je most podaljšal daleč, daleč, prav do neskončnih nebes. Najprej smo mislili, da sanjamo, potem smo drug za drugim stopili na cesto in začutili trdo pod nogami.

»Bo pa kar zares,« smo rekli mirno kot bi vedeli, da je moralo tako priti. Sedli smo k ograji in čakali kaj poretu nadzorniki in inženirji.

Ni jih bilo.

Po cesti je pa prišel z nebes tuj romar. Od začetka ga nismo spoznali. Bližal se je z neznansko hitrostjo. Potem se je spomnil nekdo:

»Joj, to je pa Oče Bog!«

Vstali smo in skrivaj drgnili umazane roke ob hlače. Bilo nas je sram, če bi mu roko podali.

Na glas se nam je zasmel:

»Zdaj pa gremo! Oblecite se in palice vzemite! Do doma je daleč.«

Razveselili smo se in šli za Njim. Med potjo nam je povedal, da je gospod umrl. Če bomo hiteli, bomo še prišli do pogreba.

Potem se ni zgodilo nič posebnega. Šel je z nami. Posedli smo znova zemljo in bomo živeli do konca sveta —

Širi „Delavsko Pravico“!

Delavska založba

Ta naša književna zadruga je imela 9. julija svoj redni letni občni zbor. Bil je od vseh dosedanjih občnih zborov najbolj številno obiskan. Dosedaj se je posvečalo tej naši velepomembni ustanovi vse premalo pažnje. Posledica tega je, da ne uspeva tako, kot bi bilo v korist vsemu našemu pokretu. Tako zlasti »Krekova knjižnica« se ni našla med krščansko-socialističnim delavstvom ti- stega odziva, kot bi ga mogla in morala najti. V mnogih delavskih krajih, celo kjer so naše organizacije, bodisi strokovna ali Krekova mladina, močne in utrjene, ni kaj dosti članov. Vse, kar smo zamudili, bo treba nadoknaditi v najkrajšem času!

V tem duhu se je tudi vršil zadnji občni zbor. Za načelstvo je poročal tov. Vilko Čeč. Izdane so bile leta 1930 tri knjige »Krekove knjižnice« in »Delavski koledarček«. Letos je dosedaj izšla ena knjiga, ki pa je bila naknadno prepovedana, in pa enciklika »Rerum novarum«. Nadzorstvo je predlagalo, da podeli občni zbor načelstvu absolutorij, kar se je po odobrenem računskem zaključku tudi izvršilo. Nato je bilo izvoljeno sledeče novo načelstvo: Čeč Vilko, Pitako Vilko, Preželj Franc, Rozman Joško in Vilfan Ernest. V nadzorstvo pa: Langus Jože, dr. Snoj Andrej in Žumer Srečko. — Poročilo

o reviziji zadruga, ki jo je izvršil revizor Zadruga zveze, se vzame na znanje. Občni zbor je sklenil, da se »Krekova knjižnica« kljub težkočam vsekakor drži letošnjega programa in pozivlje novo načelstvo, da se z vso vneto loti dela za izboljšanje in dvig ter odločen razmah »Krekove knjižnice«. Sklene se, da se tudi za leto 1932 izda »Delavski koledarček«. Načelstvo naj s sodelovanjem literatov sestavi program knjižnice za prihodnje leto najkasneje do 1. decembra. S tem je bil občni zbor zaključen.

Naj bi bil s tem občnim zborom res postavljen mejnik v razvoju te naše prevažne zadruga. Dolžnost nas vseh pa je, da smo, če le mogoče, člani Delavske založbe kot zadruga same (delež znaša 50 Din), prav vsi pa moramo biti člani odseka založbe — **KREKOVE KNJIZNICE!** Saj je članarina tako nizka (mesečno 4 Din za broširane, 6.50 Din za vezane knjige) in dobiš letno tri lepe knjige, ki jih boš gotovo vesel. **Tovariši zaupniki, agitirajte in pridobivajte novih članov!**

* Načelstvo Delavske založbe se je konstituiralo na svoji prvi seji 9. julija takole: načelnik Vilko Pitako, tajnik Franc Preželj, blagajnik Vilfan Ernest, tehnični referent za knjige Vilko Čeč, odbornik Joško Rozman.

To in ono

Tovariš Jože Keršič obhaja 1. avgusta 40-letnico, odkar je stopil v službo pri železnici. Prometna zveza priredi isti dan v proslavo tega izrednega dogodka in v počastitev jubilara prijateljski večer v znani Keršičevi gostilni na Celovski cesti. Pričetek ob 7. zvečer. Vabimo vse tovariše-železničarje in ostalo članstvo in somišljenike, da se udeležijo tega večera v čim obilnejšem številu.

Jesenice. Obljuba dela dolg. Izmed stvarnih predlogov glede reorganizacije je bil na občnem zboru z absolutno večino sprejet tudi predlog, da mora vsak član prispevati mesečno 2 Din za nabavo pisalnega stroja. Mnogi se tega sklepa držijo in redno s članarino obenem plačujejo tudi za stroj. Nekateri pa z neutemeljenimi izgovori s tem odlašajo in tako povzročajo nerednosti v poslovanju. Vse te, s tega mesta opozarjamo, da svojo prostovoljno obveznost izvršujejo, da more tudi odbor svoje nelahke dolžnosti v redu izvrševati. Organizacija ni ne odbor in ne še tako agilen poedinec, ampak mi vsi skupaj. Kar vsi skupaj prostovoljno sklenemo, tudi vsi izvršujemo, sicer bo nastal dolg, ki bo delal odgovorne vse tiste, ki se obljubi inzneverjajo.

S tem nelepim opominom pa moramo poročati tudi razveseljivo dejstvo, da organizacija na celi črti napreduje. Številčno stanje

mesečno raste, seveda se s tem množi delo odboru, ki pa mu ne dela preglavic. V dobri volji rešuje vse tekoče posle. Zasnovani načrti se stopnjema realizirajo, k čemur veliko pripomore organizacijski zaupniški zbor. Radi še točnejših reševanj strokovnih zadev bo upravni odbor v kratkem izdal na vse org. zaupnike in blagajnike okrožnico, na katero prizadete že danes opozarjamo, da se po navodilih iste ravna. Zamišljen je tudi izlet vseh kršč. soc. na Ratitovec, ki bo edini izlet nas Jeseničanov v letošnjem borbenem letu. Naprosili bomo naše godce in pevce, da se izletu pridružijo, kar bo sijaj izleta še povečalo. Kdaj se vrši izlet bomo pa še poročali.

Krekova mladina Sv. Peter v Ljubljani. Redni letni občni zbor naše družine se bo vršil v četrtek dne 27. t. m. ob 8. uri zvečer v društvenih prostorih. Člane tamburaškega odseka opozarjamo, da vsrjšijo redne vaje vsak ponedeljek in četrtek točno ob 7. uri v prostorih naše družine.

Krekova mladina Sv. Peter priredi letos dne 9. t. m. družinski izlet na Brezje in Bled. Iz Ljubljane se odpeljemo s turistovskim vlakom. Vožnja je polovična. Vabimo, da se našega izleta udeležijo tudi drugo naše delavstvo v čim večjem številu.

Zdravljenje potnikov, šoferjev itd. pri OUZD

Večkrat obolijo člani okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani na svojih službenih potovanjih (šoferji, pot-

niki) izven področja ljubljanskega okrožnega urada. Opozarjamo, da morajo taki člani vselej iskati potrebno zdravniško pomoč pri zdravniku onega okrožnega urada, v čigar območju se ob obolenju nahajajo. Da jim bo to mogoče, naj imajo s seboj potrdilo svojega delodajalca o zaposlenosti, s katerim se legitimirajo pri pristojnem okrožnem uradu ozir. zdrav-

niku. Če tuji okrožni urad oz. zdravnik ne bi hotel nuditi brezplačne pomoči, je zahtevati od njega, da to pismeno potrdi z navedbo razlogov. Člani, ki ne bi tako postopali nimajo pravice do nobenih datatev urada in tudi ne do povračila stroškov zdravljenja.

Citaj „Delavsko Pravico“!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3

je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji

Ima vlog nad Din 460,000.000—

Za vse vloge jamči ljubljanska mestna občina z vsem svojim premoženjem in z davčno močjo

Vloge sprejema na knjižice in na tekoči račun — Naložbe proti odpovedi obrestuje po dogovoru, kar najbolj ugodno

Posojila dovoljuje na posestva, menice in vrednosne papirje čim najceneje

Za male trgovce in obrtnike ima kreditno društvo, za pupilne naložbe pa sodni depozitni oddelek

Za varčevanje mladine izdaja domače hranilnike, za pošiljanje denarja po pošti pa svoje položnice

Telefon številka 2016 in 2616

Poštni čekovni račun številka 10533

Uradne ure za stranke so od 8. do 12.30

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

S temi pobožnimi mislimi se je Pavel odpravil na pot k prvi uri nauka. Bilo je solnčno pomladno jutro v začetku aprila.

Mlada trava na poljani se je svetila v zelenkastih lučih, brinje in resje je gnalo nove, mehke bodice, na robu gozda so cvetele vetrnice in velikonočnice. Topel veter je vel vanj čez ravan, rad bi bil zavriskal na glas in srce mu je bilo od samega veselja težko.

»Nekaj žalostnega se kuha,« si je dejal, »zakaj človek ne sme biti na zemlji tako vesel.«

Pred župnijskim vrtom je stala vrsta voz, ki jih je prav malo poznal. Tudi odlične kočije so bile vmes. — S ponosnim smehom so sedeli vozniki v svetlih suknjah na kozlih in metali omalovaževalne poglede okrog sebe.

Na vrtu se je zbral velik roj otrok. Fantje posebe in dekleta tudi. Med fanti sta bila oba brata, ki je prej od njiju moral toliko trpeti in ki že dobro leto ništa več hodila v šolo. Prišla sta mu zelo prijazno naproti, in ko mu je prvi podajal roko v pozdrav, ga je drugi od zadaj spoteknil.

Od deklic so se nekatere držale za roke in se sprehajale po hodnikih. Objele so se krog pasu in hihitale med seboj. Po večini jih ni poznal, nekatere so se mu zdele posebno odlične nosile so fine, sive dežne plašče in na glavi klobuke s perjem. Kočije zunaj so bile gotovo njihove.

Pogledal je na svoj telovnik, da se je prepričal, da ga ni treba biti sram. Telovnik je bil iz izbornega sukna; študent je nosil nekaj frak iz njega. Zdaj je bilo na pogled kot novo, le šivi so se malo svetili. Vse v vsem: ni ga bilo treba biti prav nič sram.

Zvon je zadonel. Birmance so poklicali v cerkev.

Pavel je začutil, da je ves prost in pobožen, ko ga je objel svečani mrak hiše božje. Ni mislil več na suknjič, postave fantov naokrog so se razblinile v sence.

Na obeh straneh oltarja so stale klopi. Fantje so dobili prostore na desni, dekleta pa na levi strani.

Pavla so potisnili prav v zadnjo vrsto, kjer so sedeli mali in ubožni. Sedel je med dva bosopeta kajžarska otroka, ki sta nosila rašaste, preluknjane suknjiče. Mimo sam svojih prednikov je videl, kako so se usedale deklice: najprej najodličnejše, za njimi skromno oblečene.

Premišljal je, če bo tudi v nebesih podobna vrsta in na um mu je prišel rek: Kdor se ponižuje, bo povišan.

Župnik je prišel.

To je bil zložen mož z dvojnimi podbradkom in s plavimi zalisci. Zgornja ustnica se mu je kar svetila od pogostega britja. Ni nosil talarja temveč navadno črno suknjo, a je bil kljub temu zelo častitljiv in prazničen za pogled.

Najprej je nad odstavkom »Pustite male k meni« molil dolgo molitev in nanjo je navezal opomin, naj vsi prihodnje leto smatrajo za čas posvečenja, naj ne nore in ne plešejo, ker to bi bilo proti časti učenca, ki hodi k birmanskemu pouku.

»Jaz nisem nikdar norel in plesal,« je mislil Pavel in tisti hip ga je vsega pojil ponos nad lastnim bogoljubnim nehanjem. »A vendar je bilo škoda...« je mislil potem.

Nato je župnik blagroval najodličnejšo vseh krščanskih čednosti: ponižnost. Nihče v vsem roju naj se ne čuti vzvišenega nad drugimi zato, ker so morda njegovi starši bogatejši in odličnejši kot starši sobratov in sester. Zakaj pred božjim prestolom so vsi enaki.

»Aha, tu imate!« je menil Pavel in ljubeznivo prijel razcapanega soseda za roko. Ta pa je mislil, da ga hoče vščipniti in je rekel: »Av, nikar!«

Potem je župnik privlekel iz žepa list papirja in dejal: »Zdaj bom prebral vrstni red, po katerem boste od zdaj naprej sedeli.«

»Čemu neki vrstni red,« se je ukradlo Pavlu v glavo, »če so pred Bogom vsi enaki?«

Župnik je izpregovoril: »Najprej pridejo dekleta, potem pa fantje.« In je začel brati.

Že ob prvem imenu je Pavel obstal, zakaj glasilo se je — Elsbeth Douglas. Videl je sloko, blede deklico s pobožnim obrazom in s skromno nazaj počesanimi lasmi, ki se je dvignila in korakala proti prvemu prostoru.

»Torej to si ti!« je mislil Pavel, »in skupaj bova dobila blagoslov.« Srce mu je bilo v radosti in tudi v skrbi, zakaj hkratu se je bal, da se ji bo zdel premajhen. — »Mogoče se te niti več ne spominja,« je mislil dalje.

Opazoval jo je, kako je s pobešenimi očmi sedla na svoj prostor in se prijazno smehljala predse.

»Ne, ta ni ošabna,« je rekel nalahno sam sebi, a zaradi gotovosti je ogledoval svoj suknjič.

Nato je župnik klical fante. Najprej sta prišla brata Erdmanna. Ta dva sta se bila že tako in tako razšopirila na prvem prostoru, in potem je čul svoje ime.

Ta hip je Elsbeth Douglas naredila prav tako, kot je storil prej on. Naglo je dvignila glavo in zrla proti fantovskim vrstam.

Ko je sedel na svoje mesto, je tudi on zrl predse na tla, kajti hotel ji je biti enak v ponižnosti. Ko se je čez čas ozrl kvišku, je videl, da počivajo na njem njene radovednosti polne oči. Zardel je in odpihnil drobno peresce z rokava.

In nato se je pričel pouk. Župnik je razlagal svetopisemske izreke in izpraševal pesmi iz pesmarice. Elsbeth je prišla prva na vrsto. Malce je dvignila glavo in mirno ter brez zadrege povedala svoje vrstice.

»Hudirja, ta baba ima pa korajžo!« je mrmral mladi Erdmann, ki je sedel na njegovi desni.